

[Ministeren for handel, industri og søfart.]

overordentlig meget for ham. Han havde fået tegningerne i orden, alt var parat; han ventede altså kun på, at lovforslaget blev vedtaget.

Med hensyn til spørgsmålet om, hvordan man vil fordele pengene over den kommende periode, kan jeg henvise til, at vi ikke har tænkt at ændre den praksis, hvorefter vi har administreret loven således, at beløbet er blevet nogenlunde jævnt fordelt over de tre år.

Hvad angår spørgsmålet om en generaldebat om statens udlånsforhold ikke alene på dette område, men også på andre områder, har jeg forstået, at vi alle er enige om at vende tilbage hertil. Men jeg vil gerne sige til det ærede medlem hr. Foss, når han hævder, at ingen, der tilhører de såkaldte liberale — det har altid undret mig, at det konservative folkeparti mener at kunne pynte sig med denne betegnelse — skulle kunne være med til statsudlån, at det er jo en ganske ny indstilling hos det konservative folkeparti, således som det ærede medlem hr. A. C. Normann så udmærket gjorde rede for. Jeg er også enig med det ærede medlem hr. A. C. Normann i det, han sagde med hensyn til bankforretninger eller ikke bankforretninger. Det er problemer, vi også drøftede ved behandlingen af håndværks- og industrilånene. Jeg tror altså, det vil være bedre at vente med hele denne debat, til vi virkelig kan komme igennem med den. Det er der ikke tid til i dag.

Foss: Det var ikke noget særlig klart svar, jeg fik af den højtærede handelsminister. På den ene side forstod jeg, at der forelå en række krav om lån, men den højtærede minister sagde til sidst, at det var hensigten at strække lånene over de tre år, således at det ikke kan forventes, at man i løbet af kort tid ser, at alle de 5 mill. kr. er brugt. Der er altså et lille modsætningsforhold mellem det store pres, der er for at få lån til disse formål, og den højtærede ministers hensigt at fordele beløbet jævnt over flere år.

Jeg skal ellers ikke diskutere sagen videre. Det ærede medlem hr. A. C. Normann holdt et udmærket foredrag, hvori han dokumenterede, at statslån er billigere og bedre end

de lån, der kan opnås hos bankerne. Det er jo et af de punkter, der er os imellem. Hvordan det ærede medlem hr. A. C. Normann kom til, at banklån ville blive 30—33 pct. dyrere, forstår jeg ganske vist ikke; men lad os gemme den diskussion til en senere lejlighed.

Jeg skal kun gøre den tilføjelse, at ideen om garanti, altså om derved at ophjælpe en privat udlånsvirksomhed, samtidig med at man har en konkurrerende statsudlånsvirksomhed, forekommer mig at være lidt søgt. Det lader sig næppe gøre.

A. C. Normann: Jeg skal kun sige, at det har ikke været min hensigt at fremsætte et forslag, som var søgt, for at irritere det ærede medlem hr. Foss med det. Jeg har virkelig den opfattelse, at når vi er enige om, at det, der er behov for inden for småskibsfarten, er et beløb, der ligger meget betydeligt over de 5 mill. kr., som loven åbner mulighed for, så ville der ikke være nogen saglig hindring for at prøve, om det betydelige behov, der er derudover, kunne imødekommes gennem en ordning som den, det ærede medlem hr. Foss har foreslået. Så kunne man jo få lejlighed til at se, hvordan den virkede i praksis. Derfor har jeg ment mit forslag alvorligt.

Hermed sluttede forhandlingen.

Ændringsforslaget, § 1, således ændret, og §§ 2—8
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om udlån til foranstaltninger vedrørende staldhygiejne.

(Første behandling findes i tidenden sp. 1823, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 395).

Der var stillet 5 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Udvalgets ordfører (Chr. Rasmussen): Som det fremgår af betænkningen, har udvalget holdt 8 møder og haft samråd med landbrugsministeren. Herunder har ministeren stillet 5 ændringsforslag, som er tiltrådt af et flertal, bestående af radikale og socialdemokrater.

Ændringsforslag nr. 1 til § 1 betyder reelt, at det beløb, der stilles til rådighed i det kommende år, ikke bliver som oprindelig foreslået 6 mill. kr., men ca. 12 mill. kr., nemlig det beløb, der svarer til, hvad der indgår i renter og afdrag på de Marshall-lån, der hidtil er ydet til forbedring af staldbygninger. For ikke at binde finansministeren slavisk til dette beløb i tiden fremover foreslås det i et nyt stk. 2 til § 1, at udlånsbeløbet skal fastsættes på de årlige bevilningslove.

Til § 2, stk. 1, foreslås føjet, at lån til nyopførelse af staldbygninger i særlige tilfælde skal kunne andrage indtil 12 000 kr. Der er her tænkt på de tilfælde, hvor en staldbygning er så gammel og dårlig, at en modernisering vil være en tvivlsom økonomisk forretning, ja, i visse tilfælde slet ikke kan lade sig udføre. Dette er en betydelig forbedring i forhold til de tidligere love; det har nemlig ikke hidtil været muligt at hjælpe dem, hvis bygninger var under en vis standard. Endelig foreslås den ændring i § 2, at renten i lighed med, hvad der er sket i en lang række udlånslove i den seneste tid, fastsættes til 6 pct.

Ændringsforslag nr. 5 imødekommer det forslag til folketingsbeslutning, der blev fremsat den 29. november sidste år af det ærede medlem hr. Foged m. fl. Dette ændringsforslag giver finansministeren mulighed for, hvor forholdene taler derfor, at tillade, at lån ydet til staldforbedringer kan blive stående i ejendommen ved ejerskifte, imod at renten forhøjes til 6 pct. Jeg vil

gerne i denne forbindelse pege på, at selv om det ikke direkte er nævnt i ændringsforslaget, er det udvalgets opfattelse, at bestemmelsen også skal gælde ved frasalg af parceller, således at en mand ikke risikerer at få hele lånet opsagt, fordi han f. eks. sælger en byggegrund eller et andet mindre areal fra ejendommen, men at der i sådanne tilfælde kun kræves et ekstraordinært afdrag, der står i et rimeligt forhold til ejendommens forringelse.

Jeg skal på flertallets, det radikale venstres og socialdemokratiets, vegne anbefale samtlige stillede ændringsforslag og derefter lovforslaget til vedtagelse.

Foged: Jeg skal på mit partis vegne knytte nogle bemærkninger til de stillede ændringsforslag.

Venstre har gennem et mindretal i betænkningen givet udtryk for vor almindelige bedømmelse af denne lovgivning. Vi har tiltrådt ministerens oprindelige forslag om de 6 mill. kr. bevilget for 2 år, som er et udtryk for en fortsættelse af den bestående lovgivning på dette område, en fortsættelse, som skal ses i sammenhæng med love af lignende art, der gælder for andre erhverv. Jeg kan her nævne, således som jeg også gjorde det ved første behandling, at industrien har 10 mill. kr. til rådighed, håndværket 5 mill. kr., butikshandelen 4 mill. kr., fiskeriet 2 mill. kr. og skibsrederierne 2 mill. kr. Alle disse erhvervsområder har altså en ordning gældende indtil 1960. Hvorvidt statslån herefter fortsat skal ydes, må efter mit partis mening bero på en til den tid foretaget samlet vurdering af alle erhvervsgrupperne. Vi har ikke hermed givet udtryk for, at landbruget har tilstrækkelige investeringsmuligheder. Hvis de dårlige prisforhold, der for tiden gør sig gældende for landbrugsproduktionen, ikke helt skal få landbruget til at stagnere eller eventuelt gå tilbage, må der gennemføres store byggeforetager ved vore stalde, bl. a. for at billiggøre produktionen.

Venstre kan tiltræde ændringsforslaget om de 6 pct.s rente og ændringsforslaget om eventuel forhøjelse af lånebeløbet fra 7 500 kr. til 12 000 kr. til nyopførelse af staldbygninger og tilslutter sig endvidere, at lånene fortrinsvis ydes til sådanne ansøgere, som i forvejen har nået normale prio-

[Foged.]

rivering i bank, sparekasse, kreditforening eller hypotekforening. Vi tiltræder også som tidligere lånenes placering indenfor 110 pct. af ejendommens panteværdi, og vi henstiller, at denne placering også må være retningsgivende for finansministeriet i de tilfælde, hvor der ved ejerskifte sker salg af parceller og eventuel omprioritering.

Udvalgets ordfører, det ærede medlem hr. Chr. Rasmussen, nævnte, at man havde drøftet disse forhold i udvalget, specielt de bestemmelser om stillingen ved ejerskifte, som nu er foreslået indført i loven; og af de drøftelser, der blev ført med finansministeren i udvalget også vedrørende grundforbedring, må man forstå, at bestemmelserne også skal gælde ved salg af parceller og ved omprioritering af ejendommen. Ved behandlingen af grundforbedringsloven fik vi tilsagn af finansministeren om, at lån kun kunne opsiges ved ejerskifte efter forudgående tiltrædelse af det stedlige grundforbedringsudvalg.

Såvel vedrørende denne lov som vedrørende de tidligere Marshalllove bliver der herudover stadig et problem angående de her nævnte forhold, og jeg beder derfor den højtærede finansminister bekræfte, at lån efter parcelsalg og omprioritering i almindelighed kan blive stående og kun kan opsiges helt eller delvis efter forudgående erklæring fra grundforbedringsudvalget. Der er ikke indtil nu lidt tab på disse områder, forhåbentlig vil det heller ikke blive tilfældet fremover, men forholdene er sådan, at der vil blive foretaget mange omprioriteringer, og den nuværende administration kan derfor slet ikke klare forholdene fremover.

Jeg kan nævne et eksempel vedrørende frasalg af en parcel: en mand ønsker at udstykke en ejendom, og på det grundlag skal der frasælges en del tidligere hedejord, der i grundværdi står til et beløb af 4 000 kr. Jeg kan i den forbindelse bemærke, at den nye ejendomsskyldvurdering har hævet ejendommens ejendomsskyld langt ud over, hvad der svarer til de 4 000 kr. for den frasolgte jord; det vil sige, at der er en væsentlig bedre placering af lånet nu, end der var, dengang det blev optaget. Til trods for dette og uanset at det er en statsejendom, der skal oprettes, opsiges finansministeriet det

Marshalllån på 7 600 kr., der står i ejendommen. Det er ikke underligt, om man synes, at loven administreres lidt for hårdt, når noget sådant kan ske. Når lånet stadig er placeret lige så godt, ja, bedre end ved stiftelsen, vil det være rimeligt, at det får lov at stå specielt i et tilfælde som det her nævnte, hvor det drejer sig om udstykning.

Vi kan godt tiltræde, at renten for disse lån, såfremt de får en anden placering, forhøjes til 6 pct., hvis ikke tidligere tilsagn binder til noget andet.

Vi anbefaler at stemme for ministerens lovforslag, men ændringsforslag nr. 1 anbefaler mit parti at stemme imod; det samme gælder naturligvis ændringsforslag nr. 2. Vi anbefaler derimod, at der stemmes for forhøjelserne i ændringsforslag nr. 3, ligeledes for renteforhøjelsen og for, at lånene kan placeres på ny efter ejerskifte.

Fibiger: De ændringsforslag, der er tiltrådt af flertallet, kan vi selvsagt ikke tiltræde, idet de betyder en udvidelse i forhold til det oprindelig fremsatte lovforslag. Inden for mit parti har vi den opfattelse, at statens udlånsvirksomhed må indskrænkes og efterhånden ophøre, og at lånevirkomheden må gå igennem de almindelige pengeinstitutter. Det er ikke nok at tale om, at denne udlånsvirksomhed bør indskrænkes, man må også vise sin villighed til at gennemføre det i handling.

Dette lovforslag drejer sig jo ikke om hjælp til landbrugserhvervet — der kunne måske nok være anledning til at give en sådan hjælp, således som forholdene tegner sig i øjeblikket — men om en hjælp til ganske enkelte personer, som får disse lån til forbedring af deres bygninger; de andre må så være med til at betale, for der er jo ikke noget, der kommer af sig selv eller er gratis. Det er vist egentlig sjældent, at man her i tinget lader sig påvirke af de taler, der bliver holdt; derfor har jeg heller ikke megen tiltro til, at man fra andre partiers side vil lægge sig det på hjerte, som jeg her giver udtryk for. Men jeg vil dog sige, at den tale, som det ærede medlem hr. Peder Christensen (Rebild) holdt ved første behandling af dette lovforslag, gjorde et vist indtryk på mig; det ærede medlem gjorde dér op, hvor stort et behov der er for disse lån, og hvor få der kan få del i dem. Jeg

[Fibiger.]

tror, at det ærede medlem dermed ramte noget betydningsfuldt i denne forbindelse.

Jeg skal anbefale, at man stemmer imod de stillede ændringsforslag og ved tredje behandling stemmer imod lovforslaget.

Kirkegaard: Allerede ved lovforslagets første behandling udtalte jeg på mit partis vegne, at jeg anså 3 mill. kr. om året for at være et for lille beløb, når det drejede sig om udlån til de i lovforslaget nævnte formål. Efter vore hidtidige erfaringer kan et så lille beløb ikke nær dække behovet, det vil blive mere end vanskeligt for grundforbedringsudvalgene at administrere loven; tildeling af lån og afslag om lån vil i alt for høj grad få karakter af lotterispil. Alene af administrative grunde ville jeg derfor være betænkelig ved at opretholde det oprindelige forslag om lån til et beløb af 3 mill. kr. pr. år. Det fremgår af betænkningen, at venstre nu tilslutter sig dette oprindelige forslag, og det til trods for at flertallets indstilling, så vidt jeg kan skønne, fra A til Z opfylder de ønsker og krav, som er blevet fremsat tid efter anden af venstres ordfører, det ærede medlem hr. Foged.

På et lånemarked, hvor behovet for lån ikke kan dækkes, har landbruget med sine mange små virksomheder, lille omsætnings-hastighed o. s. v. en svag stilling. Dertil kommer, at når man på en landejendom opfører f. eks. en kostald til 40 000 kr. — det er ret normalt — stiger ejendommens pris og dermed pantesikkerheden ikke med det nævnte beløb, men kun med omkring halvdelen deraf.

Jeg overdriver næppe med det, jeg her siger, og enhver vil forstå, at også det forhold giver landbruget en svag stilling på lånemarkedet. Jeg mener derfor ikke, det er rimeligt at gennemføre den kreditindskrænkning over for landbruget, som venstres stilling er udtryk for, en kreditindskrænkning på ca. 10 mill. kr. om året. Den lovgivning, som et flertal i udvalget

beder om tilslutning til, imødekommer også i ikke ringe grad henvendelser fremsat fra i hvert fald både landboforeninger og husmandsforeninger, da lovforslaget var til behandling sidste forår. Landboforeningerne ønskede dengang lån på op til 15 000 kr., medens vi i det foreliggende lovforslag ikke går højere end til 7 500 kr. til isolering, modernisering m. v. og til 12 000 kr., når det drejer sig om lån til nybyggeri.

Nu ved jeg meget vel, at den opfattelse i et vist omfang gør sig gældende både her i salen og uden for den, at problemerne vedrørende lån til de i lovforslaget omhandlede formål bør løses af vore kreditinstitutioner, banker og sparekasser; det er også blevet nævnt her i dag, navnlig af det ærede medlem hr. Fibiger. Jeg går ikke imod en sådan opfattelse, slet ikke. Jeg har selv haft de samme ønsker, men med reformplaner og ønsker kan man nu engang ikke betale håndværkere, og derfor mener jeg, det er nødvendigt at gennemføre et forslag som det, flertallet indstiller. I modsat fald frygter jeg for, at arbejdet for en stadig bedre staldhygiejne vil gå omtrent i stå, og det tror jeg ikke er klogt.

Når ejeren selv lægger et beløb til de 7 500 kr., kan han faktisk modernisere og forbedre en ældre kostald, så den ikke er til at kende, og således at den er velegnet til sit formål og derigennem kan bidrage til en bedre og billigere produktion.

Lovforslaget er ikke tidsbegrænset, men jeg tænker slet ikke, at loven skal fortsætte ud i al fremtid. Når vore sædvanlige kreditinstitutioner er parat til at overtage den finansiering, der er tale om, så skal en ophævelse af loven ikke møde modstand fra mig.

Det er nævnt, at renten er forhøjet til 6 pct., og det mener jeg er meget fornuftigt.

Sluttelig vil jeg gerne minde om, at jeg ved første behandling gjorde et par bemærkninger om, at det ikke er let at forsvare, at der af skatteydernes penge skal ydes lån til forholdsvis velhavende med-

[Kirkegaard.]

borgere. Jeg tror dog, at også det problem er løst på en fornuftig måde, og derfor beder jeg om tilslutning til ændringsforslagene, som er stillet af landbrugsministeren og tiltrådt af et flertal, og til lovforslagets vedtagelse ved tredje behandling.

Fuglsang: Jeg kan på kommunisternes vegne tiltræde de ændringsforslag, som er stillet af landbrugsministeren og tiltrådt af et flertal inden for udvalget.

I og for sig er den stilling, som henholdsvis venstre og det konservative folkeparti tager til disse ændringsforslag, både klar og tydelig. Det ærede medlem hr. Fibiger sagde, at det jo ikke drejer sig om hele landbruget, men kun om enkelte landbrugsbedrifter. Sådan kan man selvfølgelig godt stille det op, men når man ser på det lovforslag, vi lige har behandlet, og på en hel række andre lovforslag angående statsudlån m. m., som vi har haft til behandling i den senere tid, viser det sig, at det i virkeligheden drejer sig om en principiel indstilling, som de konservative og partiet venstre i nogen grad søger at gennemtvinge. Stillingen til disse ændringsforslag giver udtryk for, at vore to store borgerlige partier efterhånden finder tiden inde til at søge at gennemtvinge en skarp ændring af vor hidtidige politiske linje i en hel række spørgsmål. På den anden side har jeg alligevel svært ved at forstå de to partiers — og særlig de konservatives — stilling til det foreliggende lovforslag. Samtidig med at man vender sig imod ændringsforslagene, som reelt betyder større tilskud og større lån til dansk landbrug, og samtidig med at man principielt vender sig mod statstilskud til erhvervslivet, kan man læse, at den konservative engelske landbrugsminister stiller forslag om statsstøtte på milliardbeløb til det engelske landbrug, ganske som man i Vesttyskland i indeværende år næsten fordobler statens tilskud og kreditter til det tyske landbrug.

På denne baggrund er det, jeg stiller mig positivt til de ændringsforslag, der her er stillet. Med den skarpere konkurrence, som vore nabolandes politik varsler om, er det nødvendigt også at styrke dansk landbrugs konkurrenceevne, og netop her spiller staldhygiejnen en ganske stor rolle. Det

gælder efter mit partis mening om at sikre landbrugserhvervet de nødvendige midler på nogenlunde lette og rimelige vilkår, ikke mindst på baggrund af hele den pris- og afsætningsudvikling, som vi står over for.

Fra dette synspunkt er jeg også noget ked af, at rentesatsen forhøjes fra 5½ pct. til 6 pct. Efter min mening rimer det ikke med udviklingen inden for landbruget og med det fald i forrentningsprocenten, som den senere tids udvikling varsler om. Når landbruget som helhed — og i hvert tilfælde det mindre landbrug — må være interesseret i at få nogenlunde billige lån og at få dem fra staten, er det, fordi alle erfaringer fra tidligere lejligheder, da landbruget var i vanskeligheder, viser, at en af de omkostninger, som det er vanskeligst at få nedbragt i takt med landbrugets indtjeningssevne, netop er renten. Jeg husker, at det var bankerne, som under 30ernes store krise hindrede en regulering af renteniveauet på linje med befolkningens øvrige omkostningsniveau — derfor er jeg ked af, at rentesatsen sættes i vejret.

Mit parti vil støtte ændringsforslaget til § 5 om, at finansministeren kan tillade, at lån bliver indestående ved ejerskifte.

Oluf Pedersen: Ud fra retsforbundets principielle stilling til statsfinansiering vil vi gå imod det foreliggende lovforslag. Denne vor principielle stilling er jo stærkt understøttet ved, at statsfinansieringen har bragt renten her i landet op til, hvad man kan betegne som ågerrente, og den er vi altså ikke tilhængere af.

For et par dage siden hørte jeg, at det ærede medlem hr. A. C. Normann var inde på, at spørgsmålet om statsfinansiering burde tages op til overvejelse, og jeg tænkte da: nå, nu er de radikale på vej bort fra den kamp, som de har ført for statsfinansieringen gennem de senere år, nu er man ved at blive klogere. Jeg troede, det måske var nu, da man nærmer sig valget. Men det er alligevel åbenbart ved behandlingen af dette lovforslag, at jeg har taget fejl af de radikales stilling. For den ændring, der foreligger her, og som jeg mener man kan give de radikale skylden for, går ud på, at statsfinansieringen i dette tilfælde skal gøres permanent; det er altså en stor udvikelse. Jeg mener, at det er helt forkert, og

[Oluf Pedersen.]

vi vil gå imod denne ændring, ligesom vi vil gå imod selve lovforslaget. Og jeg synes ærlig talt, det er lidt underligt, hvis partiet erkender, at billige statslån, der reelt vil sige statsstøtte til betaling af renten, er resulteret i, at renten er steget, at man så skal høre en ordfører — selv om det er for et ret ubehjælpsomt parti — stå og erklære, at partiet er tilhænger af billige lån, og op-lev, at det så stemmer for lån til 6 pct. Jeg synes ikke, at 6 pct. er billigt. Jeg synes, man i stedet for burde prøve at få privatfinansiering til 3—4 pct. Det ville være mere passende.

Indenrigsministeren (Carl Petersen): Da landbrugsministeren stadig er syg, vil jeg gerne på hans vegne takke udvalget for indstillingen. Denne betænkning adskiller sig noget fra det, man sædvanligvis får at se, idet et af de store oppositionspartier indstiller lovforslaget til vedtagelse uændret; det er jo lidt særegent, men det kan man ikke bebrejde partiet. Men der er jo sket det, at et flertal i udvalget har stillet et ændringsforslag, der betyder en ret væsentlig forhøjelse af det beløb, der stilles til rådighed.

Det andet mindretal, det konservative folkeparti, har fastholdt den stilling, som partiet gav udtryk for ved første behandling. Det må vel ses i sammenhæng med partiets hele politik, antiinflationsplanen, men kan vel også være et udtryk for, at partiets interesse i selve lovforslaget er ret begrænset; når maksimum for lån til ombygning er 7 500 kr. og for lån til nybygning er 12 000 kr., er det givet, at det kun har ganske lille interesse for den gruppe af landbrugere, som partiet repræsenterer.

Det synes derimod at forholde sig noget anderledes med det standpunkt, som venstre har indtaget. Venstre har ment, at der ikke var grund til at støtte det ændringsforslag, som er stillet af flertallet, og hvorved der stilles større midler til rådighed, og venstres stilling skal vel også, som det nævnes i betænkningen, ses som et udtryk for, at man vil standse statens udlånsvirksomhed. Et sådant standpunkt er uangribeligt set fra et liberalistisk synspunkt. Men var det nu ikke rimeligt, når partiet venstre fører en sådan politik over for landbrugserhvervet og ikke mindst over for de unge, at man så

fik en smule mere at vide om, i hvilken retning venstres politik vil gå?

Serman bort fra den udlånsvirksomhed, der foregår i forbindelse med oprettelsen af statshusmandsbrug — og det kan man godt, da alle partier er enige om, at den skal fortsætte, det fik vi bekræftet så sent som forleden dag, det er partierne gået ind for i 1948, og ingen har taget et andet standpunkt siden da — bliver der kun tilbage grundforbedringslån og disse lån til forbedring af standhygiejnen og måske et par småting til, og det, som det så har interesse at få at vide af partiets ordfører, er: hvad tilstræber man med denne politik?

Partiets ærede ordfører ved, at der er intet pengeinstitut i dag, der vil låne penge ud imod en prioritet, som ikke kan komme inden for panteværdiens ramme. De mennesker, som der her er tale om, har altså ikke nogen mulighed for at investere penge i driftsmidler eller for at få deres produktionsapparat forbedret, men de skal efter partiets standpunkt formenes den adgang, der fremefter gives ifølge denne lov. Jeg synes, at det står i et skærende misforhold til det, som landboforeningerne har opstillet i den henvendelse til regering og folketing, vi for nylig har modtaget, og hvori der under afsnittet om kredit og rente siges, at erhvervslivet — og her tænker man vel på landbrugserhvervet — er stedt i uovervindelige vanskeligheder, således at der må gennemføres særforanstaltninger. Men det mener partiet venstre formentlig ikke. Det eneste, jeg kan få ud af dette, er, at partiet ved sin stillingtagen til det foreliggende spørgsmål har svaret landboforeningerne, at det ikke ønsker at deltage i særforanstaltninger, og jeg vil tro, at landmænd finder, at det er en mærkelig holdning.

Jeg synes også, der er noget inkonsekvent i partiets holdning, idet man jo har indtaget den stilling, som finder udtryk i betænkningen, og glæder sig over, at de lån, som allerede er ydet, kan blive stående ved ejerskifte eller omprioritering. Jeg er enig i, at sådan bør det være, men jeg må dog mene, at partiets holdning havde været mere konsekvent, hvis det havde modsat sig, at lån overhovedet kunne overføres til nye ejere, når det gælder om så hurtigt som muligt at få lånevirkomheden afviklet inden for landbruget. Der sælges da ikke så

[Indenrigsministeren.]

få ejendomme mellem år og dag, hvor sådanne lån er placeret.

Jeg har gerne villet give udtryk for denne min sorg over, at landbopartiet venstre indtager en sådan holdning over for dårligt stillede standsfæller. Vi gennemlever en tid, hvor der godt kunne være grund til på dette område at vise velvilje over for landbruget, og de landmænd, der her skal hjælpes ved at få forbedret de produktionsmidler, med hvilke de skal kæmpe sig gennem de kommende vanskeligheder, er jo som regel unge landmænd, den mest kapitalfattige del af dansk landbrug.

Jeg opfordrer det høje tings medlemmer til at stemme for samtlige de i betænkningen stillede ændringsforslag.

Udvalgets ordfører (Chr. Rasmussen):

Den højtærede minister omtalte den mærkelige stilling, partiet venstre har indtaget til dette lovforslag. Denne stilling er også forekommet udvalgets flertal højest mærkværdig. Hvis man fra venstres side havde ønsket ministerens lovforslag gennemført, havde der været rige muligheder for det. Venstre nægtede imidlertid bestemt at være med til at gennemføre ministerens lovforslag i de første tre udvalgmøder. Da vi havde diskuteret problemet ved de tre møder, stillede de radikale krav om at få lånebeløbet sat op. Dette krav tilsluttede socialdemokraterne sig, og først derefter gik venstre ind for ministerens forslag. Havde de gjort det rettidigt, kunne det i lovforslaget oprindeligt foreslåede have været gennemført for længe siden, og så var det ikke blevet 3 mill. kr. på et år, men 6 mill. kr., fordi lovforslaget omfatter finansårene 1956-57 og 1957-58.

Det er en betydelig forbedring med hensyn til udlånsbeløbets størrelse, der sker nu, og det hilser jeg med tilfredshed. Endelig er der jo også sket en vis udvikling inden for landbruget, siden lovforslaget blev fremsat den 12. december, en udvikling, som kan berettigede til, at beløbet bliver noget større.

Det ærede medlem hr. Fibiger siger, at loven er ikke en hjælp til landbruget. Ja, sådan kan man naturligvis også vurdere den. Jeg er ikke utilbøjelig til at give det ærede medlem ret i, at det i og for sig ikke er gæld, landbruget mangler — det har i

hvert fald en stor del af landbrugerne nok af — men på den anden side er det heller ikke sådan, at landbrugserhvervet som helhed er i økonomiske vanskeligheder. Det er jo kun dem, der har købt i de allerseneste år til meget høje priser, der er i sådanne vanskeligheder, og det er for dem, det gælder om at få produktionsapparatet sat i stand. Her er det i høj grad staldbygningernes forbedring, der trænger sig på, og det kan denne lov medvirke til.

Jeg skal endnu en gang anbefale at stemme for ændringsforslagene.

Foged: Det ærede medlem hr. Kirkegaards bemærkninger om min stilling som venstres ordfører eller måske snarere min private indstilling over for dette lovforslag giver mig lejlighed til her offentligt at udtale, at jeg tidligere har arbejdet for denne lovgivning på noget nær samme grundlag som det nu foreslåede. De midler, man begyndte at sætte i cirkulation for syv år siden, da de såkaldte Marshalllove begyndte at virke, er efterhånden blevet til tæt ved 100 mill. kr., og jeg har ment, at det er et uheldigt tidspunkt nu år for år at tage 10-12 mill. kr. ud af denne kreditgivning. Min personlige indstilling i denne sag har altså været noget nær den samme, som ændringsforslag nr. 1 giver udtryk for.

Ikke desto mindre er min stilling i øjeblikket den, at jeg ved denne andenbehandling står som venstres ordfører og giver udtryk for venstres standpunkt, og jeg forstod, at det også var det, ministeren var mest interesseret i at få at vide.

Den højtærede minister spurgte, hvordan venstre stillede sig til statens udlånsvirksomhed. Jeg har såvel i betænkningen som i mit indlæg ved første behandling og nu i dag givet udtryk for, at venstre ønsker en samlet overvejelse af statens udlån både til landbruget og til alle andre erhverv, og når nu den højtærede minister drager statshusmandsloven ind i drøftelserne, vil jeg gøre opmærksom på, at venstre for kort tid siden har erklæret, at vi på dette område ønsker en samlet drøftelse. Jeg tror derfor at kunne sige, at venstre har en fuldkommen fast linje med hensyn til, hvad vi siger imod, men noget andet er, hvad vi i øjeblikket kan opnå. Da der er så mange love af den heromhandlede art, der gælder til 1960 for

[Foged.]

de forskellige erhvervsgrupper, jeg tidligere har nævnt, vil det efter vor mening ikke være rimeligt at pille en enkelt erhvervsgruppe, i dette tilfælde landbruget, ud af sammenhængen.

Den højtærede minister udtalte som stedfortræder for landbrugsministeren, at man ved omprioritering regnede med det samme som ved ejerskifte. Må jeg på ny få bekræftet, at også disse sager skal udsendes til de stedlige grundforbedringsudvalg, der så skal give erklæring i de enkelte sager, forinden finansministeriet tager standpunkt til en eventuel opsigelse af lånene.

Indenrigsministeren (Carl Petersen): Kun en enkelt bemærkning til det ærede medlem hr. Foged. Jeg kan godt forstå partiet venstres ønske om, at vi på et vist tidspunkt tager alle disse spørgsmål op til en samlet behandling; den indstilling fremgår også af betænkningen. Men det, jeg er interesseret i at få oplyst, er, hvad det ærede medlem og hans parti vil gøre indtil 1960. Det er et spørgsmål, om landbrugets stilling bliver sådan, at det kan vente på det ærede medlem og hans parti til 1960, før der sker noget.

(Kort bemærkning).

Foged: Jeg vil svare den højtærede minister, at den lovgivning, som vi har støttet her i tinget, og som gælder indtil 1960, vil vi naturligvis støtte indtil da, hvis ikke de økonomiske forhold bliver så fortvivlede, at der må foretages ændringer.

Hermed sluttede forhandlingen.

Ændringsforslag nr. 1

vedtoges med 74 stemmer mod 43; 1 medlem tilkendegav, at han hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslag nr. 2, § 1, således ændret, ændringsforslagene nr. 3 og 4, § 2, således ændret, §§ 3 og 4, ændringsforslag nr. 5, § 5, således ændret, og §§ 6—9 vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning i henhold til grundlovens § 47 angående statsregnskabet for finansåret 1954-55.

(Udvalgets betænkning med tilhørende forslag til folketingsbeslutning findes i tillæg B. sp. 347).

Sagen sattes til forhandling.

Udvalgets ordfører (Poul Hansen [Svendborg]): Efter sædvane har udvalget haft en lang række møder, hvor man har gennemgået statsrevisorernes betænkning og har indhentet en del oplysninger, bl. a. fra udenrigsministeriet vedrørende retningslinjerne for de udsendte repræsentationers regnskabsaflæggelse og fra undervisningsministeriet. Fra ministeriet for offentlige arbejder er der modtaget oplysninger vedrørende kontrollen med inventargenstandene på færgeoverfarterne, som går ud på, at det er pålagt færgerestauratørerne at foretage periodisk kontrol med de større inventargenstande og ved udgangen af hvert kvartal at meddele resultatet af den foretagne kontrol.

Ligeledes har der været stillet spørgsmål angående et par bemærkninger om nogle rutebilforhold inden for statsbanerne. Det ene af disse, nemlig overtagelsen af omnibusruten Hillerød-Roskilde, har givet anledning til, at et flertal i udvalget, nemlig det konservative folkepartis, venstres og det radikale venstres medlemmer af udvalget, udtaler, at man kan slutte sig til den anførte udtalelse fra 2. hovedrevisorat, og henstiller til ministeriet for offentlige arbejder, at statsbanerne ved eventuelle fremtidige køb af bilruter ikke anvender den i dette tilfælde fulgte fremgangsmåde. De socialdemokratiske medlemmer i udvalget har ikke kunnet tilslutte sig denne udtalelse, idet man mener, at lovens betingelser for overtagelse må være overholdt, når overtagelsesvilkårene kan godkendes af landsnævnet for rutebil- og fragtruter. De af hovedrevisoratet kritiserede vilkår er nem-